

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВА СТУДЕНТІВ НА ПІЛЬГОВИЙ ПРОЇЗД У ТРАНСПОРТІ

М. Р. Аветисян, А. А. Правдиченко

Резюме. У даному дослідженні проаналізовано сучасний стан законодавства України щодо права студентів на пільговий проїзд у транспорті, визначено які документи необхідні для реалізації зазначеного права, виявлено недоліки у сучасному законодавстві та невідповідність окремих нормативно-правових актів Конституції України, запропоновано зміни до законодавства задля усунення існуючих недоліків та безперешкодної реалізації студентами пільгового проїзду у транспорті.

Ключові слова: права студентів, пільги студентам, соціальний захист студентів, соціальне забезпечення студентів, пільговий проїзд у транспорті.

Україна, ставши на шлях розбудови правової держави, приступила до удосконалення інституцій в сфері захисту прав людини. Важливим правом студентів є пільговий проїзд у транспорті, що допомагає заощадити необхідні для нормальної життєдіяльності кошти.

Проблемні аспекти правового регулювання надання студентам права на пільговий проїзд у транспорті вимагають всебічного дослідження. Зокрема, слід терміново внести у Правила перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України від 27.12.2006 зміни задля уникнення обмеження прав студентів.

Однак, вивченню та аналізу зазначеного питання присвячено досить невелика кількість статей та наукових публікацій. Ця проблема розкрита в роботах таких вчених: С. М. Романюк, Н. Г. Александров, В. С. Андреев, В. А. Тарасова, Я. М. Фогель, Е.Е. Мачульська.

Цілями цієї статті є дослідження сучасного стану законодавства щодо права студентів на пільговий проїзд у транспорті, пошук шляхів його вдосконалення і способів щодо подолання існуючих проблем.

Статтю 46 Конституції України проголошено, що громадяни України мають право на соціальний захист [1, ст.46].

Соціальний захист можна розглядати у вузькому та широкому розумінні. У широкому розумінні – це діяльність держави, спрямована на забезпечення формування і розвитку повноцінної особистості, на створення умов для її самовизначення, самореалізації у житті. У вузькому розумінні – це сукупність законодавчо закріплених економічних і правових гарантій, що забезпечують дотримання соціальних прав громадян і досягнення соціально прийнятого рівня життя у різних сферах – у сферах соціально-забезпечувальних, трудових, сімейних, екологічних прав тощо. Отже, соціальне забезпечення є складовою частиною соціального захисту [2].

Соціальний захист студентів у вищих навчальних закладах України здійснюється за наступними напрямками:

1. забезпечення студентів житлом на час навчання;
2. виплата стипендій;
3. державна соціальна допомога різним категоріям студентів;
4. матеріальна допомога студентам;
5. допомога у працевлаштуванні випускників ВНЗ;
6. державне кредитування освіти;
7. специфічна соціальна допомога студентам окремих навчальних закладів;
8. оздоровлення та санаторно-курортне лікування студентів;
9. залучення недержавних організацій до соціального захисту студентів;

10. соціальне забезпечення студентів із числа дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування;
11. соціальна допомога студентам з проблемами здоров'я;
12. забезпечення студентам існуючих пільг, зокрема і щодо проїзду у транспорті [3].

Отже, одним із видів соціального забезпечення є надання пільг окремим категоріям осіб. Зокрема, чинним законодавством України закріплено право студентів на пільговий проїзд у транспорті. В ч. 2 ст. 54 Закону України «Про вищу освіту» зазначено, що студенти вищих навчальних закладів, які навчаються за денною (очною) формою навчання, мають право на пільговий проїзд у транспорті, а також на забезпечення гуртожитком у порядках, встановлених Кабінетом Міністрів України [4, ст. 54].

В п. 2 Постанови КМУ від 5 квітня 1999 р. «Про затвердження Порядку надання пільгового проїзду студентам вищих навчальних закладів I-IV рівнів акредитації та учням професійно-технічних навчальних закладів у міському й приміському пасажирському транспорті та міжміському автомобільному і залізничному транспорті територією України» вказано, що пільговий проїзд у міському й приміському пасажирському транспорті та міжміському автомобільному і залізничному транспорті територією України встановлюється в розмірі половини вартості квитка для студентів денної форми навчання вищих навчальних закладів I-IV рівнів акредитації [5, п.2].

Згідно з п.4 зазначеної Постанови кошти на пільговий проїзд студентів та учнів у міському транспорті передбачаються у відповідних місцевих бюджетах, у приміському і міжміському автомобільному транспорті – у кошторисах доходів і видатків навчальних закладів, у залізничному транспорті – централізовано у державному бюджеті для МОНмолодьспорту [5, п.4].

Відповідно до п. 6 зазначеної Постанови для проїзду у поїздах приміського і міжміського сполучення студенти та учні придбавають квитки за половину їх вартості у загальних і плацкартних вагонах [5, п.6].

В ч. 1 ст. 53 Закону України «Про вищу освіту» від 17.01.2002 зазначено, що особами, які навчаються у вищих навчальних закладах, є студенти (слухачі), курсанти, екстерни, асистенти-стажисти, інтерни, клінічні ординатори, здобувачі, аспіранти (ад'юнкти) та докторанти. А в п. 2 зазначеного Закону визначено, що студент – це особа, яка в установленому порядку зарахована до вищого навчального закладу і навчається за денною (очною), вечірньою або заочною, дистанційною формами навчання з метою здобуття певних освітнього та освітньо-кваліфікаційного рівнів [4, ст. 53].

Для того, щоб реалізувати зазначене конституційне право, студент повинен підтвердити свій статус відповідними документами. Згідно з Правилами перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України від 27.12.2006 таким документом є виключно студентський квиток [6]. Відповідно до Рішення міської ради «Про надання пільг за проїздом у міському пасажирському транспорті студентам і школярам на 2013-2014 навчальний рік» право студентів на пільговий проїзд також підтверджується виключно студентським квитком [7].

На офіційному сайті Укрзалізниці також дублюється вище зазначена інформація, а саме: для проїзду в поїздах приміського і міжміського сполучення студенти купують квитки за половину їх вартості у загальних і плацкартних вагонах, вагонах 2-го та 3-го класу всіх категорій поїздів та всіх типів вагонів електро-дизель-поїздів підвищеного комфорту, при наявності студентського квитка [8].

Відповідно до п. 1.2.1. Порядку замовлення, видачі та обліку студентських та учнівських квитків державного зразка від 13.08.2007 студентський квиток – це документ, що містить персональні дані про особу студента, що навчається у вищому навчальному закладі, занесені в централізований банк даних Міністерства освіти і науки України та відтворені у пластиковій картці [9].

Однак, статус студента може підтверджуватись і іншими документами, зокрема: залікова книжка, довідка або лист з навчального закладу.

У зв'язку з цим на практиці виникають проблеми при реалізації права на пільговий проїзд студентів у транспорті, наприклад, у випадку втрати студентського квитка або крадіжки гаманця із студентським квитком.

Процедура отримання дублікату студентського квитка закріплена у Порядку замовлення, видачі та обліку студентських та учнівських квитків державного зразка від 13.08.2007. Дублікат видається на підставі письмової заяви студента, якому належав студентський квиток. Такий дублікат студентського квитка має бути виданий протягом 1 місяця з дня реєстрації заяви студента в деканаті.

А що робити студенту протягом цього місяця? У цей проміжок часу його конституційне право обмежується. Адже студент має право на пільговий проїзд у зв'язку зі своїм статусом, а не у зв'язку із тим, що він просто має студентський квиток.

За даними Державного підприємстві "Державний центр прикладних інформаційних технологій" (уповноваженим органом Міністерства освіти і науки з упровадження та розвитку інформаційно-виробничої системи "ОСВІТА", а також із забезпечення здійснення заходів щодо функціонування інфраструктури для збирання, оброблення та захисту даних з питань освіти з метою створення повного циклу виготовлення документів про освіту, присвоєння вчених звань та наукових ступенів, студентських (учнівських) квитків) кількість студентів, які замовляють дублікат студентського квитка сягає восьми відсотків. Отже, вісім відсотків студентів не здатні реалізувати право на пільговий проїзд у транспорті, що є обмеженням їх конституційного права на соціальний захист [10, п. 2].

Для того щоб вирішити окреслену проблему, необхідно внести зміни у Правила перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України від 27.12.2006. Зокрема, слід зазначити, що статус студента можуть підтверджувати: студентський квиток, залікова книжка, довідка з вищого навчального закладу.

Рішення міських рад ґрунтується на загальнодержавних нормативно-правових актах, тому і в них буде міститись розширений перелік документів, що посвідчують статус студента. Окрім цього, і на Укрзалізниці буде вказівка, що статус студента посвідчує не лише студентський квиток, а ще й залікова книжка, довідка з вищого навчального закладу.

Зазначені зміни сприятимуть більш ефективному та повному регулюванню суспільних відносин у сфері надання пільг студентам у транспорті та усунуть невідповідність Правил перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України від 27.12.2006 Конституції України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96–ВР // Відомості Верховної Ради України. – 23.07.1996. – № 30. – ст. 141.
2. Правовий путівник студента : довід. нормат.–прав. актів / Профспілка працівників освіти і науки України, Асоц. правозахис. організаторів студ. України ; [уклад.: С. М. Романюк та ін.]. – 2-ге вид., допов. – К. : Четверта хвиля, 2011. - 704 с.
3. Соціальний захист студентської молоді / Громадська ініціатива «Студентський захист» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журн.: <http://www.studzahyst.org.ua/content/socialniy->

zahist-studentskoyi-molodi.

4. Про вищу освіту: Закон України від 17.01.2002 № 2984-III // Відомості Верховної Ради України. – 17.05.2002. – № 20. – ст. 134.
5. Про затвердження Порядку надання пільгового проїзду студентам вищих навчальних закладів I-IV рівнів акредитації та учням професійно-технічних навчальних закладів у міському й приміському пасажирському транспорті та міжміському автомобільному і залізничному транспорті територією України: Постанова КМУ від 05.04.1999 № 541 // Офіційний вісник України. – 23.04.1999. – № 14. – ст. 57.
6. Про затвердження Правил перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України: Наказ Міністерства транспорту та зв'язку України від 27.12.2006 № 1196 // Офіційний вісник України. – 20.04.2007. – № 26. – ст. 51.
7. Рішення міської ради «Про надання пільг за проїздом у міському пасажирському транспорті студентам і школярам на 2013-2014 навчальний рік» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журн.: <http://www.ostro.org/donetsk/society/news/420257>.
8. Відповіді на типові питання, що містяться на офіційному сайті Укрзалізниці // [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журн.: http://uz.gov.ua/contacts_feedback/faq/#q12.
9. Про затвердження Порядку замовлення, видачі та обліку студентських та учнівських квитків державного зразка та їх карток: Наказ Міністерство Освіти та науки України від 13.08.2007 N 735 // Офіційний вісник України. – 08.10.2007 – № 73. – ст. 122.
10. Про затвердження Положення про Вузли державної інформаційно-виробничої системи для інформаційного та документарного забезпечення фізичних і юридичних осіб даними з питань освіти: Наказ Міністерство Освіти та науки України від 15.12.2004 N 939 // Офіційний вісник України. – 21.01.2005– № 1. – ст. 111.

УДК 347.626.6

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ МАЙНА ЖІНКИ ТА ЧОЛОВІКА, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У ФАКТИЧНИХ ШЛЮБНИХ ВІДНОСИНАХ

Н. С. Андрєєва, Л. В. Красицька

Резюме. У статті досліджено проблемні аспекти застосування ст. 74 СК України, особливості правового регулювання режиму майна фактичного подружжя за законодавством України та зарубіжних країн, вироблено пропозиції щодо удосконалення правового регулювання режиму майна фактичного подружжя.

Ключові слова: фактичні шлюбні відносини, сім'я, спільна сумісна власність, спільна часткова власність.

На сьогодні фактичні шлюбні відносини стають все більш розповсюдженим явищем в Україні. Майже третина всіх дітей народжується поза шлюбом. Варто зазначити, що зростання їх кількості пов'язано не тільки із тим, що громадський осуд відносин без реєстрації шлюбу поступово зводиться нанівець, та все більш розповсюдженою стає думка про те, що перед укладанням шлюбу варто перевірити свою готовність до сімейного життя, пройти своєрідний дошлюбний випробувальний строк. Не в останню чергу популярність фактичних шлюбних відносин викликана тим, що Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р. (далі – СК України) у ст. 74 закріпив, що майно жінки та чоловіка, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою або у будь-якому іншому шлюбі, належить їм на праві спільної сумісної власності, якщо інше не встановлено письмовим договором між ними, тим самим формально прирівнявши майновий статус осіб, що перебувають у фактичних шлюбних відносинах, до майнового статусу законного подружжя. Проте відсутність законодавчо закріпленого поняття та ознак фактичних шлюбних відносин призводить до того, що при встановленні факту проживання однією сім'єю жінки та чоловіка, що не перебувають у шлюбі між собою або у будь-якому іншому шлюбі, яке є необхідною умовою для вирішення питання щодо правового режиму майна, набутого ними за час спільного проживання, виникають численні складнощі, адже суди у кожному конкретному випадку по-різному тлумачать поняття фактичних шлюбних відносин.